

CAPITOLUL 1

Bună dimineața, domnule profesor!

La mijlocul scării, am întâlnit un elev care cobora. S-a înclinat respectuos și mi-a spus:

— Bună dimineața, domnule profesor!

Mi-am simțit deodată sufletul săgetat de fericire. Fără îndoială, faptul că în mâna dreaptă țineam catalogul m-a recomandat de la sine. Dar, probabil, mă măguleam eu cu gândul, aveam și aer de profesor. Semănam a profesor, ce mai?!

Am înclinat capul, surâzător:

— Bună dimineața, dragul meu!

Nu i-am adresat un cuvânt gratuit, de circumstanță. Nu! Băiatul îmi era într-adevăr tare drag, era doar primul elev care îmi spusese: *domnule profesor, bună dimineața, domnule profesor*, rostit în zorii celei dintâi zile de învățământ secundar din viața mea de dascăl.

Venisem la Liceul „Cantemir-Vodă” la sfârșitul trimestrului I, ca suplinitor al unui mare profesor de limba română și filosofie, Ion Nisipeanu, apreciat autor de manuale didactice.

Ales președinte al Sindicatului Profesorilor Secundari, îi venea greu să se ocupe în același timp și de catedră, și de noua sa funcție. Și atunci l-a rugat pe profesorul Nicolae Cartojan, care predă, în afară de facultate, și la Seminarul pedagogic universitar, să-i recomande un licențiat tânăr, pentru suplinire.

Faptul că norocul mă alesese să-i țin locul unui profesor de talia lui Nisipeanu era pentru mine cea mai frumoasă carte de vizită. Fusesem primit la liceu cu multă simpatie de către profesorii vechi ai școlii, și mai cu seamă de către Vasile Șuteu, directorul de la „Cantemir“. Desigur, și pentru că cei mai mulți îl cunoșteau pe tatăl meu, institutorul. Atârna greu în balanță faptul că eram neam de dascăl, deci aveam o tradiție de învățământ în familie.

În ziua prezentării mele la catedră, cum era firesc, venise și Nisipeanu, ca să mă cunoască și să-mi dea indicațiile pe care le credea el de cuviință. A stat tot timpul cât mi-a vorbit cu mâna pe umărul meu, a mângâiere:

— Caută să meriți încrederea totală a lui Cartojan. Mi-a spus despre tine un cuvânt pe care eu până acum nu l-am mai auzit asociat la acela de profesor. Mi-a spus că ai talent. Dacă-i așa, și nu mă îndoiesc că este, caută să-l valorifici cât mai mult cu putință. Nu te dezamăgi, orice s-ar întâmpla. Și să mai știi de la mine, care, în primul rând, sunt profesor de pedagogie: caută să-ți rezolvi singur toate problemele, oricât ți s-ar părea de grele, pe loc, în clasă, cu propriile tale puteri.

— Am înțeles, domnule profesor!

M-a privit zâmbitor, așa cum mă privea uneori tata, când era mulțumit de mine. Mi-a strâns mâna într-adevăr cu o căldură părintească și era cât pe-acți, emoționat la

Bună dimineața, băieți!

culme, să mă aplec și să i-o sărut, așa cum făceam cu tatăl meu, chiar când mă întâlneam cu el pe stradă.

— Îți doresc succes... și dacă vei avea vreodată greutateți neașteptate, peste care nu vei putea trece singur, îmi spui mie... nimănui altcuiva!

— Am înțeles, domnule profesor!

— Succes, Băjenarule! Și vorba noastră din bătrâni: „Să auzim de bine!“

— Să trăiți, domnule profesor!

Dar chiar de la prima oră de curs mi-a fost pus la încercare tactul meu pedagogic.

M-am oprit în fața clasei a IV-a de liceu (a VIII-a de astăzi), unde aveam oră, prima mea oră de profesor secundar. Prin ușă răzbătea un vacarm de nedescris. Am apăsat clanța, am deschis și am apărut în prag. Gălăgia n-a scăzut nici cu o jumătate de grad măcar, ci, dimpotrivă, s-a întesit. Am închis ușa încet, ca și cum mi-ar fi fost teamă să nu tulbur liniștea din clasă, dar nici n-am făcut bine primul pas spre catedră, când deodată a țâșnit lângă mine vocea răgușită a unui elev, strigând cât îl ținea gura:

— Împărate ceresc, mângâietorule, duhul adevărului...

Era prima oră de curs și pe atunci se obișnuia să se spună rugăciunea de dimineață. I-am făcut semn cu mâna și i-am șoptit punând degetul la buze:

— Un moment, te rog. Numai un moment!

M-am grăbit spre catedră. Am pus tacticos catalogul, am rămas în picioare și am început să zâmbesc, ca și cum aș fi fost amuzat de situație, deși fierbeam.

„Sunt eu oare chiar atât de scund, de neînsemnat“, îmi spuneam contrariat, „încât nu le impun niciun respect acestor puști?“

Într-o frântură de clipă mi-a apărut în minte scriitorul Camil Petrescu, fostul meu profesor de la „Lazăr“, care nu avea o statură mai impozantă decât a mea. Ba odată, la sfârșitul orei, când să iasă din clasa a IV-a, unul dintr-a VIII-a l-a întrebat, crezând că este elev:

— Bă, n-auzi, a ieșit profesorul?

Iar Camil i-a răspuns amuzat:

— Chiar acum a ieșit!

„Hei, dragii mei“, mi-am spus eu atunci orgolios, „cu mine v-ați găsit să faceți haiul ăsta?“

Și, sufocat de mânie, dar stăpân pe nervii mei, mi-am simțit privirea atrasă spre tabla neagră, unde o mână nevăzută parcă scrisese cu majuscule enorme: CU MINE?! „Cu mine vă permiteți voi asta, care pe timpuri, la Liceul «Lazăr», eram... și-n vremea studenției mele am fost...“

Un val de justificată indignare mă cuprinse. Și, ca-ntr-un film retrospectiv, vertiginos mi se derulă pe dinaintea ochilor viața mea de student, atât de promițătoare pentru frumoasa profesiune ce mă aștepta – cum îmi imaginam eu pe atunci – cu brațele deschise, gata să-mi facă toate onorurile cuvenite unui dascăl tânăr!

„O, trai ferice de student!“ îmi flutură o clipă pe buze melodia noastră preferată, care anunța anticipat, cu duioșie, nostalgia ce ne va încerca mai devreme decât ne așteptam noi!

CAPITOLUL 2

O, trai ferice de student!

Pe atunci, adică între anii 1926-1930, circulau, în afara de faimosul *Gaudeamus igitur*, cam vreo patru cântece studențești, toate „made în Heidelberg“, care proslăveau viața de student cu petrecerile ei, unde se bea, bineînțeles, numai bere. Cel mai popular era însă acela care proclama sus și tare, pe note, că: *Nu e viață mai frumoasă decât viața de student, / asta știe orișicine, -i lucru evident.*

Acuma, că viața noastră de studenți nu se înfățișa chiar așa de frumoasă și ușoară ca în cântece e altă poveste.

Mulți, ca să poată trăi, să-și plătească taxele de examene și cursurile universitare, erau funcționari. Alții dădeau meditații sau își găseau slujbe care nu aveau nicio contingență cu studenția.

Eu făceam pe învățătorul la școala primară unde era director tatăl meu.

Dar, din leafa ce mi se cuvenea ca suplinitor, nu vedeam un leu măcar. Eu iscăleam statul de plată, iar banii îi încasa taică-meu. Dacă îi ceream vreodată, mă-ntreba:

— La ce-ți trebuie?

GRIGORE BĂJENARU

— Vreau să mă duc și eu la cinema cu băieții... sau la un matineu, la Național... sau la o cofetărie...

Răspunsul era același întotdeauna:

— Nu mergem cu toții la cinema în fiecare sâmbătă? Nu luăm la Național o lojă la toate piesele care se joacă, măcar că unele nu sunt de nasul vostru? Nu face maică-ta destule prăjituri de casă și înghețată, ba mai cumpărăm și de la *Dobriceanu*? (Un cofetar la modă pe vremea aceea, pe Calea Victoriei.)

— Dar vreau să am și eu un ban al meu, pe care să-l cheltuiesc cum am poftă... și singur, nu cu... familia!

— Aha! Ei, când ai să-i câștigi tu... atunci!

— Dar pe ăștia nu-i câștig eu? N-o suplinesc eu pe doamna Teodoru?

— Hm! Vasăzică tu nu înțelegi să mă ajuți cu nimic pentru întreținerea ta?! Am să-ți dau atunci leafa de suplinitor și să te-mbraci, să te-ncalți, să mănânci, să plătești chiria, să-ți plătești taxele și cursurile la facultate – și să vedem ce-ți mai rămâne pentru cinema, teatru și cofetărie! Ești mulțumit?

N-am mai îndrăznit să răspund nimic. Norocul era că, de ziua mea onomastică sau de naștere, unchii mei nu-mi aduceau niciodată vreun cadou, ci, punându-mi câte o sută în mână, îmi spuneau, zâmbind cu înțeles:

— M-am gândit că e mai bine să-ți dau ție să-ți cumperi ce dorești!

Țin minte că odată eram în mare lipsă de bani și-mi venise o poftă grozavă să mănânc plăcintă cu carne de la simigieria din colțul străzii. O porție costa patru lei, dar eu nu aveam

Bună dimineața, băieți!

decât trei, și ca să-i cer grecului o juma' de porție parcă îmi era rușine.

Aveam de făcut o lucrare despre *Romeo și Julieta*, tragedia lui Shakespeare, la profesorul Mihail Dragomirescu. Citeam versuri înaripate, în care se proslăvea dragostea, iar eu înghițeam în sec, cu gândul la plăcintă.

Camera mea era la subsol. Când deodată îmi apare înaintea ferestrei fostul meu coleg de liceu Rică Stănescu, care se înscrișese la Medicină. Era un băiat drăguț, rotofei și cu părul cărunt, în ciuda celor douăzeci de ani ai lui. Părea mult mai în vârstă decât noi.

— Ce faci, mă Grig? Tocești, tocești?

— Am o lucrare la estetica literară! Dar tu, Rică?

— Eu mă duc la *Ionescu și fiul* (era cel mai bun frizer din cartierul nostru) să-mi amputez barba, zise el. Și în drum spre Figaro, m-am abătut pe la tine ca să văd ce mai faci.

— Bine-ai făcut, Rică! Dar și mai bine ai face dacă m-ai împrumuta cu un leu.

El holbă ochii la mine cu mirare:

— Cu un leu, mă? De ce tocmai cu un leu?

— Of, suspinai eu, uite care-i povestea. Mi-a venit o pofță grozavă de plăcintă cu carne, care costă patru lei porția... și cum eu n-am decât trei...

— Aha! Ține leul, Nae, și poftă mare! și-mi azvârli pe fereastră, învârtit, ca la rișcă, un leu, pe care eu îl prinsei din zbor.

— Să trăiești, Rică! Îți mulțumesc, și la prima ocazie...

— Lasă, dom'le, ce naiba? Am întins-o, să nu se aglomereze.

În zece minute făcui încheierea lucrării despre nefericita iubire a celor doi tineri veronezi și ieșii pe fereastră, că-mi era mai comod din toate punctele de vedere, glonț la plăcintărie. Mă așezai la o masă mai spre ușă, ca să nu mă bată în cap dogoarea cuptorului, în care se coceau covrigii cu susan, și spusei ce doresc. Kir Sotir strigă pițigăiat către cel de la tejghea:

— O litrucia carne la patru!

Ah, cu ce poftă am mâncat plăcinta atât de mult dorită! Cred că aş mai fi mâncat nu încă o „litrucia“, dar chiar un kil! Mi-am făcut degetele puică și i-am adunat cu grijă toate foile și firimiturile rămase pe farfurioara unsuroasă.

Am ieșit satisfăcut și, bine dispus, m-am gândit că n-ar fi rău să dau o raită prin Piața Matache Măcelarul, care era la doi pași. Forfota din piață, costumele pitorești și viu colorate și mai cu seamă strigătele în versuri pline de haz ale negustorilor mă amuzau grozav.

Drumul meu trecea prin fața lui *Ionescu și fiul* – salon de frizerie și coafură modernă. Când s-o cotesc spre piață, cine iese din frizerie, ras proaspăt și pomădat? Rică Stănescu, dar nu singur, ci însoțit de o domnișoară foarte frumoasă, și ea proaspăt coafată.

Și deodată m-a cuprins un sentiment de justificată recunoștință pentru gestul nobil al lui Rică, bunul meu prieten și fost coleg, care mă ajutase să-mi pot satisface dorința de a mânca plăcintă. Hai să-i trag un salut respectuos, care să-l ridice în ochii fetei pe care o însoțea. Și, știind că e student la Medicină, cum oare puteam să-l salut mai potrivit decât spunându-i tare, răspicat:

— Vă salut, domnule doctor!